

**Outcome in zicht:
Monitoring door ontwikkelaars van interventies**

Cora Bartelink
Erik Jan de Wilde

December 2016

© 2016 Nederlands Jeugdinstituut

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op enige andere wijze zonder voorafgaande schriftelijke toestemming.

Auteur(s)

Cora Bartelink

Erik Jan de Wilde

Nederlands Jeugdinstituut

Catharijnesingel 47

Postbus 19221

3501 DE Utrecht

Telefoon 030 - 230 63 44

Website www.nji.nl

E-mail info@nji.nl

Inleiding

Sinds 1 januari 2015 zijn gemeenten wettelijk verplicht aan te geven welke outcome-criteria voor jeugdhulpvoorzieningen zij hanteren. Het is voor zowel gemeenten als jeugdhulpinstellingen niet efficiënt als elke gemeente een eigen set van outcome-criteria gaat ontwikkelen. Landelijke standaardisering van definities en operationalisering kan gemeenten en aanbieders helpen bij het invullen van hun nieuwe verantwoordelijkheden. Door prestaties te meten, komen gemeenten, aanbieders en cliënten meer te weten over de effecten en kwaliteit van jeugdhulp. Zo wordt de effectiviteit verbeterd. De VNG, KING, de ministeries VWS en V&J en het Nji hebben in juni 2014 een basisset met drie outcome-criteria gepresenteerd, namelijk: uitval, tevredenheid over het nut of effect van de jeugdhulp en doelrealisatie (waaronder afname problematiek en/of toename zelfredzaamheid). Ook is er inmiddels een document gepresenteerd waarmee deze outcomecriteria verder na een harmonisatieslag tussen de branches zijn geoperationaliseerd. De branches uit de jeugdhulp zijn het dus eens geworden over hoe de genoemde outcomecriteria geregistreerd (moeten gaan) worden.

Vaak verzamelen jeugdhulpinstellingen zelf zulke outcome-data. Soms doen ze dat ook niet, omdat er vanuit de interventie zelf al registraties plaatsvinden. In dit survey-onderzoek gaan we na in hoeverre interventie-eigenaren uitkomsten van hun interventie monitoren.

Onderzoeksvraag

Meer specifiek gaat het om de volgende onderzoeksvragen:

1. In hoeverre monitoren interventie-eigenaren uitval, cliënttevredenheid en doelrealisatie (waaronder afname problematiek en/of toename zelfredzaamheid)?
2. In hoeverre monitoren interventie-eigenaren de uitkomsten volgens op de geharmoniseerde manier voor jeugdhulp, jeugdgezondheidszorg, jeugdbescherming en jeugdreclassering?
3. In hoeverre rapporteren interventie-eigenaren de uitkomsten aan gebruikers en/of gemeenten?

Methode

Procedure

De onderzoekers hebben contactgegevens van alle erkende interventies in de Databank Effectieve Jeugdinterventies opgevraagd. Alle interventie-eigenaren is een mail met een link naar de online vragenlijst gestuurd (zie bijlage 1). Na anderhalve maand is een herinnering verstuurd aan interventie-eigenaren die de vragenlijst niet hadden ingevuld.

Respons

In totaal is naar 239 interventies de vragenlijst verstuurd. Veertig interventie-eigenaren vulden de vragenlijst na de eerste mailing in. De herinnering is aan 159 interventie-eigenaren verstuurd. Na de tweede mailing vulden nog eens 39 interventie-eigenaren de vragenlijst in. In totaal hebben 79 interventie-eigenaren de vragenlijsten ingevuld.

Non-respons

Een deel van de e-mailadressen in de Databank Effectieve Jeugdinterventies bleek niet meer in gebruik. Daarnaast vulde een aantal interventie-eigenaren de vragenlijst niet in. Zij vonden de vragenlijst niet van toepassing op hun interventie, omdat:

- De interventie uitsluitend gericht was op professionals (2 interventies);
- De interventie geen jeugdhulp was (2 interventies);
- Het geen Nederlandse interventie was (1 interventie);
- De interventie niet meer uitgevoerd wordt (3 interventies).

Vragenlijst

Er is een vragenlijst samengesteld om na te gaan of en in hoeverre interventie-eigenaren de uitkomsten monitoren (zie bijlage 2). Per outcome-criterium is aan respondenten gevraagd:

1. Registreert u dit criterium?
2. Doet u dat op de geharmoniseerde manier?
3. Hoe verschilt uw werkwijze van de geharmoniseerde manier?
4. Hoe vaak meet u dit criterium?
5. Heeft u afspraken met andere partijen over de aanlevering van deze gegevens?

Daarnaast zijn enkele aanvullende vragen gesteld om na te gaan wat respondenten vinden van outcome monitoring.

Resultaten

Van 79 interventies is bekend of en hoe ze outcome monitoring vorm geven. Tabel 1 geeft per werkveld en per outcome-criterium weer hoeveel interventies de outcome monitoren.

Tabel 1. Interventies per werkveld: hoeveel procent meet verschillende criteria?

Werkveld	n	Uitval	Client-tevredenheid	Problematiek ¹	Doelrealisatie
Kinderopvang	11	54,5	63,6	63,6	90,9
Onderwijs	37	45,9	59,5	51,4	59,5
Jeugdgezondheidszorg	13	61,5	53,8	61,5	53,8
Jeugd- en opvoedhulp	21	76,2	81,0	61,9	71,4
Jeugd-ggz	24	62,5	70,8	79,2	70,8
Jeugd-ivb/ Jeugdigen met een beperking	9	77,8	77,8	88,9	77,8
Gedwongen kader: Jeugdzorg Plus / Jeugdbescherming / Jeugdreclassering / Forensische jeugdzorg	11	100	81,8	72,7	72,7
Overig ²	10	30,0	40,0	20,0	40,0
Totaal	79	54,4	62,0	53,2	58,2

NB. Veel interventies worden in meerdere werkvelden toegepast.

NB. 0-33,3%, 33,4-66,6%, 66,7-100%

¹ Het kan hier gaan om afname problematiek en/of toename zelfredzaamheid

² Het gaat hier om jeugd- en jongerenwerk (5 interventies), horeca (1 interventie), inburgering/NT2 (1 interventie), kinderen met overgewicht en hun ouders (1 interventie), scheiding kind-ouders-school (1 interventie), antilliaanse jongeren online bereiken (1 interventie), AZC's (1 interventie)

1. Uitval

43 Van de 79 interventie-eigenaren (54,4%) meten uitval. 18 Interventie-eigenaren (22,8%) meten uitval volgens de geharmoniseerde manier. 30 Interventie-eigenaren registreren van elk traject de uitval en twee interventies doen dit steekproefsgewijs. Bij enkele interventies wordt de uitval alleen in lopend wetenschappelijk onderzoek gemeten. Ook gebeurt het na afsluiten van een behandeltraject (niet na de afronding van een interventie), jaarlijks of tweejaarlijks of op groepsniveau.

Interventie-eigenaren die niet volgens de geharmoniseerde wijze uitval meten, gebruiken een andere vraag (n=10) of andere antwoordopties (n=9). Ook wordt er gemeten volgens registratie in het digitale cliëntdossier, ROM, een gedragsvragenlijst, eigen evaluatieformulier of het bijhouden van een presentielijst. 22 Interventie-eigenaren (27,8%) hebben afspraken over het meten van uitval met andere partijen (bijv. gemeenten, jeugdhulpaanbieders).

2. Cliënttevredenheid

49 Van de 79 interventies (62,0%) meet cliënttevredenheid. 26 Interventie-eigenaren geven aan dat ze cliënttevredenheid ook volgens de geharmoniseerde manier meten. Bij 11 interventies wordt een andere vraag gesteld en bij 16 interventies zijn er andere antwoordopties. De exit-vragenlijst wordt gebruikt voor meten van cliënttevredenheid (n=7), de Jeugdthermometer GGZ (n=2), de C-toets (n=1), en ORS en/of SRS (n=2). Eén respondent noemde ook de CBCL als middel om cliënttevredenheid te meten, een andere de CQ-index. 16 Interventies meten na elk traject cliënttevredenheid. Andere interventies meten het na elke sessie, incidenteel, jaarlijks, ter voorbereiding op een verandering aan de interventie of juist na een verandering aan de interventie.

18 Interventies hebben afspraken over het meten van cliënttevredenheid met andere partijen (bijv. gemeenten, jeugdhulpaanbieders).

3. Problematiek/zelfredzaamheid/participatie

42 Van de 79 interventies (53,2%) meet verbetering van de problematiek. Dit wordt met allerlei verschillende instrumenten gemeten. Een deel van de interventie-eigenaren gebruikt bekende gevalideerde vragenlijsten (zoals de CBCL en de SDQ), anderen gebruiken eigen vragenlijsten.

21 Interventies hebben afspraken over het meten van verbetering met andere partijen (bijv. gemeenten, jeugdhulpaanbieders).

4. Doelrealisatie

46 Van de 79 interventies (58,2%) meet doelrealisatie. 5 interventies meten de doelrealisatie met GAS-scores per doel, 6 interventies met een overall-score over het traject.

20 Interventies hebben afspraken over het meten van doelrealisatie met andere partijen (bijv. gemeenten, jeugdhulpaanbieders).

5. Gebruik van harmonisatie indicatoren

Interventie-eigenaars staan overwegend neutraal of positief tegenover outcome-monitoring volgens de geharmoniseerde indicatoren. Een kleine groep staat er negatief tegenover.

Stelling	Zeer oneens	On-eens	Neu-traal	Eens	Zeer eens	% (zeer) eens
Het is prettig als wij alle partijen waar mee wij van doen hebben dezelfde informatie kunnen sturen	0	3	30	27	11	54
Op basis van de geharmoniseerde indicatoren krijgen gemeenten een goed beeld van onze kwaliteit	2	4	35	25	5	42
De geharmoniseerde indicatoren zijn een goed startpunt voor een gesprek over onze kwaliteit	1	5	30	27	8	49
Het levert ons heel veel werk op om deze informatie te gaan verzamelen	1	11	38	14	7	30
Het is veelal informatie die we toch al verzamelen	2	11	29	23	6	41
Wij gebruiken deze informatie zelf voor kwaliteitszorg van de interventie	1	4	31	26	9	49
Wij gebruiken deze informatie zelf voor de kwaliteitszorg van onze professionals	1	8	31	22	9	44

Conclusies en discussie

Hoofdvraag van dit onderzoek was in hoeverre interventie-eigenaren de uitkomsten van hun interventie monitoren. Er blijkt al veel geregistreerd te worden vanuit de interventies. De resultaten per outcome criterium zijn iets verschillend, maar de helft tot twee-derde monitort outcome. Het verschilt per sector nog wel wat en hoeveel er gemonitord wordt. Interventies die worden uitgevoerd in de Kinderopvang, onderwijs en jeugdgezondheidszorg blijven nog wat achter ten opzichte van die in de gedwongen hulpverlening, jeugd- en opvoedhulp en jeugd-ggz.

Opvallend is dat ongeveer een kwart van de interventie-eigenaren afspraken heeft met gemeenten of aanbieders over de terugkoppeling van de outcome. Ook blijkt dat de resultaten nog niet stelselmatig benut worden voor verbetering van de kwaliteit van de interventie of de professionals.

Een deel van de interventies is eigendom van uitvoerende organisaties zelf, een deel ligt bij onafhankelijke organisaties. Sommige interventies zijn eigendom van een uitvoerende organisatie, maar worden ook in andere organisaties uitgevoerd. Het was niet mogelijk om onderscheid in de analyses te maken tussen deze varianten. Dit was interessant geweest om op interventieniveau een goede uitspraak te doen over de mate waarin er gemonitord wordt.

Sommige interventie-eigenaren hebben eenmalig een onderzoek gedaan naar de resultaten van hun interventie. Zij hebben in hun antwoorden geen onderscheid gemaakt tussen onderzoek/ procesevaluatie en het door ons bedoelde *routinematig* monitoren van resultaten. Navraag bij grote niet-uitvoerende organisaties die wel (soms meerdere) interventies hebben ontwikkeld, levert op dat zij zelf de registratie van resultaten aan de uitvoerders overlaten en daardoor ook niet door middel van resultaatmeting aan kwaliteitsverbetering van hun interventie toekomen.

Uit reacties op open vragen bleek dat sommige interventie-eigenaren geen zicht hebben op wat er gemonitord wordt ten aanzien van hun interventie, omdat de verantwoordelijkheid daarvoor bij de uitvoerende organisaties ligt. Zij krijgen geen terugkoppeling hierover.

Concluderend: er wordt zeker het nodige geregistreerd, gedeeltelijk zelfs volgens de geharmoniseerde manier, maar er is nog weinig uitwisseling van deze gegevens tussen uitvoerder en jeugdhulporganisaties, en (mede daardoor) ook weinig inzage in deze gegevens door gemeenten.

Bijlage 1. Uitnodigingsbrief voor deelname aan het onderzoek

Geachte ontwikkelaar van de interventie ...,

Gemeenten vragen instellingen steeds vaker verantwoording af te leggen van de resultaten van hun hulp. In de landelijke stuurgroep "Harmonisatie outcome in de jeugdhulp" zijn afspraken gemaakt om het meten van uitkomsten te standaardiseren, zodat ze landelijk vergelijkbaar worden. Het Nederlands Jeugdinstituut is benieuwd in hoeverre interventies hierop aansluiten.

Met de **enquête Outcome in Zicht** wil het Nederlands Jeugdinstituut in beeld krijgen hoe interventies hun uitkomsten monitoren/registreren. Wij nodigen u hierbij uit om deel te nemen aan de enquête die u kunt invullen via [deze](#) link.

Invullen van de enquête kost ongeveer 10 minuten, en over de resultaten van deze enquête worden uiteraard anoniem verwerkt. We willen u vragen uiterlijk 15 september te reageren.

Meer informatie over het traject rond outcome-monitoring vindt u op [deze webpagina](#) van het NJi.

Bij voorbaat dank,
met vriendelijke groet,

Bijlage 2. Vragenlijst

Deze inventarisatie vindt plaats naar aanleiding van de uitkomsten van de stuurgroep Harmonisatie outcome in de jeugdhulp.

Wij vragen u in hoeverre u de geharmoniseerde criteria reeds in beeld brengt. Vervolgens vragen we hoe u deze gegevens gebruikt.

Voor welke interventie(s) vult u dit formulier in?

Op welke branches / werkveld(en) is uw interventie gericht? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Kinderopvang
- Onderwijs
- Jeugdgezondheidszorg (jgz)
- Jeugd- en opvoedhulp (J&O)
- Jeugd-ggz
- Jeugd-lvb
- Jeugdigen met een beperking
- Jeugdzorg Plus
- Jeugdbescherming
- Jeugdreclassering
- Anders, namelijk

Het harmonisatietraject heeft betrekking op organisaties die hulp leveren die onder de Jeugdwet valt. Uw interventie wordt wellicht aangeboden in het kader van een andere vorm van ondersteuning die daar mogelijk niet onder valt.

Dat zou kunnen betekenen dat sommige vragen niet direct van toepassing zullen zijn op uw soort hulp of ondersteuning. Toch vragen we u de rest van de lijst goed te bekijken en zoveel mogelijk in te vullen; er zijn indicatoren zoals cliënttevredenheid en doelrealisatie die op elke soort dienstverlening of ondersteuning van toepassing zijn.

Uitval

Registreert u of deelnemers aan uw interventie de interventie ook volgens plan beëindigen? ja nee

Uitval

Uitkomst van de harmonisatie: De 'Reden beëindiging' wordt geregistreerd met deze vijf opties:

- Beëindigd volgens plan (01)
- Voortijdig: in overeenstemming (02)
- Voortijdig: eenzijdig door de cliënt (03)
- Voortijdig: eenzijdig door de aanbieder (04)
- Voortijdig: wegens externe omstandigheden (05)

optie **03** is gedefinieerd als uitval

Meet u uitval op bovenstaande manier?

- Ja
- Nee

Hoe verschilt uw wijze van meten van de geharmoniseerde wijze?

- Wij gebruiken andere antwoordopties
- Wij gebruiken een andere vraag
- Anders, namelijk

Hoe vaak meet u uitval?

- Wij registreren dit van ieder traject
- Wij registreren dit steekproefsgewijs
- Anders, namelijk

Heeft u afspraken gemaakt met andere partijen (jeugdhulpaanbieders, gemeenten, etc.) over de aanlevering van deze gegevens?

- ja
- nee

Cliënttevredenheid

Meet u de cliënttevredenheid van deelnemers aan uw interventie?

- ja
- nee

Cliënttevredenheid

Uitkomst van de harmonisatie: De tevredenheid over het nut / de resultaten wordt in ieder geval uitgevraagd bij ouders en/of kinderen met één item:

'Geef met een schoolcijfer van 1 tot 10 aan hoe nuttig deze hulp voor u / jou was (1 = volkomen nutteloos, ik had er niets aan; 10 = uitstekend, ik ben er heel veel aan gehad'.

Stelt u bovenstaande vraag aan de deelnemers aan uw interventie?

- Ja
- Nee

Hoe verschilt uw wijze van meten van de geharmoniseerde wijze?

- Wij gebruiken andere antwoordopties
- Wij gebruiken een andere vraag
- Wij gebruiken de C-toets
- Wij gebruiken de Exit-vragenlijst
- Wij gebruiken de Jeugdthermometer GGZ
- Wij gebruiken de TTT-vragenlijst van Jeugdzorg Plus
- Anders, namelijk

Hoe vaak meet u cliënttevredenheid?

- Dit vragen wij al onze cliënten aan het eind van een traject
- Dit vragen wij een steekproef van onze cliënten aan het eind van een traject
- Anders, namelijk

Heeft u afspraken gemaakt met andere partijen (jeugdhulpaanbieders, gemeenten, etc.) over de aanlevering van deze gegevens?

- ja
- nee

Problematiek / zelfredzaamheid / participatie

Meet of registreert u of deelnemers aan uw interventie vooruit of achteruitgaan met betrekking tot bepaalde kenmerken (problemen, vaardigheden, etc.)?

- ja
- nee

Welke instrumenten neemt u hiervoor af?

Heeft u afspraken gemaakt met andere partijen (jeugdhulpaanbieders, gemeenten, etc.) over de aanlevering van deze gegevens?

- ja
- nee

Doelrealisatie

Meet of registreert u of deelnemers aan uw interventie bepaalde doelen halen of gehaald hebben na afloop van de interventie?

- ja
- nee

Overeengekomen doelen gerealiseerd

Bij individuele voorzieningen (niet-vrij toegankelijke hulp) in de Jeugd- en opvoedhulp, Jeugd-ggz, Jeugd-lvb, zorg voor jeugdigen met een beperking, Jeugdzorg Plus, Jeugdbescherming en Jeugdreclassering is het voorstel te werken met de systematiek van Goal Attainment Scaling (GAS). In deze systematiek wordt voor het doel dat in het hulpverleningsplan, de behandelovereenkomst of de beschikking is geformuleerd aan het einde van de hulp door de cliënt aangegeven:

- 1 = doel niet behaald, situatie ongunstiger dan bij start;
- 0 = doel niet behaald, situatie gelijk aan start;
- +1 = doel deels behaald;
- +2 = doel behaald.

Sommige organisaties kiezen ervoor niet per doel een score te geven, maar één overall-score per traject.

- Meet u doelrealisatie op deze manier (met de GAS-systematiek)?
- Ja, per doel
  - Ja, in een overall-score voor het traject
  - Nee
  - Dit is voor ons niet van toepassing, want

- Hoe verschilt uw wijze van meten van de geharmoniseerde wijze?
- Wij gebruiken andere antwoordopties
  - Wij gebruiken een andere systematiek
  - Anders, namelijk

- Zijn de doelstellingen die u gebruikt voldoende duidelijk, relevant en overzichtelijk om doelrealisatie aan het eind van het traject te kunnen bepalen?
- Ja, volledig
  - Deels wel, deels niet
  - Nee, hier moeten wij nog aandacht aan besteden
  - Anders, namelijk

- Heeft u afspraken gemaakt met andere partijen (jeugdhulpaanbieders, gemeenten, etc.) over de aanlevering van deze gegevens?
- Ja
  - nee

Gebruik van indicatoren

In hoeverre bent u het eens met de onderstaande stellingen?	zeer oneens	oneens	neutraal	eens	zeer eens
Het is prettig als wij alle partijen waar wij mee van doen hebben, dezelfde informatie kunnen sturen.					
Op basis van de geharmoniseerde indicatoren krijgen gemeenten een goed beeld van onze kwaliteit.					
De geharmoniseerde indicatoren zijn een goed startpunt voor een gesprek over onze kwaliteit.					
Het levert ons heel veel werk op om deze informatie te gaan verzamelen.					
Het is veelal informatie die wij toch al verzamelen.					
Wij gebruiken deze informatie zelf voor kwaliteitszorg van de interventie.					
Wij gebruiken deze informatie zelf voor de kwaliteitszorg van onze professionals.					

Hoe gedetailleerd bewaart u uw gegevens? (meerdere antwoorden mogelijk)

Geaggregeerd voor alle cliënten (of voor de steekproef)

Op individueel cliëntniveau

Per cliëntengroep

(Ook) anders, namelijk:

Dit is het einde van de vragenlijst. Dank u wel voor uw deelname. U ontvangt uw ingevoerde gegevens op uw emailadres.